

Mike Davis, Mattias Hagberg
Krigens nye økologi

De siste tiårene har verdens slumbyer utviklet seg til å bli egne verdener, fullstendig frakoblet verdensøkonomien. Militæret har erkjent at det er i disse diffuse byområdene framtidens kriger vil utspille seg, men uten å se hvordan "terrorismen" skapes av den globale nyliberalismens brutalitet. Når man snakker om "mislykkede stater" mener man ofte "mislykkede byer", som Gaza by, Sadr City eller slummen i Port-au-Prince, sier byteoretiker Mike Davis i dette intervjuet.

"Krigens framtid befinner seg i de gatene, kloakkene, boligblokkene, industriparkene og samlingene av hus, skur og tilfluktssteder som danner denne verdens sønderrevne byene. [...] Vår nyere militærhistorie er gjennomhullet av bynavn — Tuzla, Mogadishu, Los Angeles, Beirut, Panama City, Hue, Saigon, Santo Domingo — men disse sammenstøtene har bare vært en prolog, det virkelige dramaet har ennå ikke begynt."
Major Ralph Peters, US Army

Kameraet rister. Fokuset er dårlig innstilt. Det går noen sekunder før du kan se hva filmen avbilder.

Så blir fokuset skarper. Scenariet blir med en gang ubehagelig tydelig: Mannen som ligger halvveis på bakken, gruppen med politimenn som står rundt ham med batonger i hendene. Så begynner slagene. Sparkene. Mishandlingen pågår i halvannet minutt.

Klokka er tre minutter over midnatt 3. mars 1991. Når filmen stopper ligger Rodney King urørlig på bakken.

Knapt et år senere, 29. april 1992, blir de fire politimennene som mishandlet King frikjent på alle punkter av en enstemmig jury. Samme dag eksploderer Los Angeles i voldelige opptøyer, de mest brutale i USAs historie. Opptøyene varer i seks dager. Hele kvartal brennes ned, mer enn femti mennesker blir drept og tusen andre skadet. Først når nasjonalgarden inntar gatene i Los Angeles opphører volden.

To år tidligere, i 1990, publiserte den relativt ukjente historikeren og byteoretikeren Mike Davis sin analyse av historien og framtiden til Los Angeles, *The City of Quartz — Excavating the Future of Los Angeles*. Hans utgravning av sosiale og etniske spenninger i Los Angeles virket med ett profetisk. Over natten ble Davis forvandlet til en internasjonalt etablert og anerkjent samfunnskritiker, og hans bøker og artikler fikk en leserskare langt

utover den akademiske verden.

Jeg sitter på kjøkkenet hans i en liten villa sentralt i San Diego. Han klør seg i sitt gråe skjegg, tar noen kraftige slurker kaffe og påpeker at opptøyene fortsatt er et åpent sår i Los Angeles' historie. I stedet for å forsøke å forstå hva som skjedde, har de fleste maktfolkene forsøkt å glemme.

— Alt vi fikk var en fortelling om politivold som fikk den svarte delen i Los Angeles befolkning til å ty til vold. Men det er bare en liten del av sannheten. Det var ikke hovedsakelig afro-amerikanere som plyndret butikker og tente branner rundt omkring i byen. Hvis du ser på arrestasjonene til politiet, ser det ut som det hovedsakelig var latinamerikanere som deltok i opptøyene. Og ser man nærmere på årsakene, vil man oppdage en hel rekke forklaringer, og at politivold bare er en del av bakgrunnen.

Mike Davis trekker fram fattigdommen som rammet større deler av befolkningen da økonomien i det sørlige California gikk inn i en dyp krise på begynnelsen av 1990-tallet. Krisen rammet særlig latinamerikanske innvandrere, folk som allerede i løpet av 80-tallet hadde opplevd at lønningene sank og mulighetene i livet ble stadig mer begrenset.

— Opptøyene burde egentlig beskrives som en postmoderne brøddoppstand. Tydelige faresignaler var synlige i månedene forut. Det finnes et foto som mer enn noe annet beskriver det som var i ferd med å skje. Tre dager før juleaften, trykket Los Angeles Times et bilde av tusenvis av latinamerikanske familier som sto i kø foran et suppekjøkken i sentrum.

Los Angeles er et lappeteppe av ulike verdener. Dette er ingen smeltedigel — snarere et kart over den globale maktordenen, oppdelt etter de samme etniske skillelinjene. På vei fra mitt hotell i Santa Monica for å møte Davis, tar jeg av fra motorveien og kjører gjennom bydelen Watts. Fattigdommen er så håndgripelig at jeg blir overrasket. Denne svarte bydelen virker fullstendig frakoblet resten av verden. Nesten ingen butikker. Ingen restauranter. Bare gamle hus i varierende stadier av forfall. Dette er den tredje verden innfelt i den første, et uoversiktlig byområde med flere tusen innbyggere plaget av arbeidsledighet, gjengkriminalitet og mangel på offentlige midler. For denne bydelen finnes det bare to valgmuligheter, tenker jeg: implosjon eller eksplosjon, ruin eller revolt. Hvis man leser statistikken, er veien mot undergang allerede staket ut. I bydeler som Watts har en veritabel borgerkrig pågått siden 80-tallet. De unge dreper hverandre i et så stort omfang at krig er det eneste dekkende ordet.

Noen timer senere spør jeg Davis om nettopp dette: implosjon eller eksplosjon? Hans svar er tydelig: begge deler.

— Los Angeles vil etter all sannsynlighet oppleve nye utbrudd. Hvis økonomien fortsetter nedover med nåværende fart, er det bare et spørsmål om tid før byen eksploderer i nye opptøyer. Samtidig er det åpenbart at bydeler som Watts og Compton er i ferd med å ødelegge seg selv. Selv om gjengvolden har minket litt de siste årene, er den fortsatt på et nivå som kan sammenlignes med en krig.

Men, påpeker han, det er viktig å heve blikket og sette disse bydelenes utvikling inn i en større sammenheng. Fra en haug av bøker, trekker han fram en av hans nyeste — *Planet of Slums* — og sier at det i dag er mulig å identifisere fire tendenser i byenes utvikling.

For det første har vi en byvekst som er frakoblet den økonomiske veksten. Byer, framfor alt i sør, har en tendens til å vokse raskt på tross av at økonomien i mange tilfeller er i tilbakegang. Denne veksten drives først og fremst av fattige folk fra landsbygda som søker seg mot byene og slummene.

For det andre er de rådende definisjonene av hva en by er, i ferd med å miste deres deskriptive verdi. I dag skjer byveksten framfor alt i byenes periferi, i både økonomisk og befolkningsmessig forstand.

— Vi er i ferd med å få et helt nytt urbant landskap, et landskap som verken er by eller landsbygd. Den raske veksten til slumområdene utenfor byene i den tredje verden er ett eksempel. De enorme områdene med villaforsteder, kjøpesentre og arbeidsplasser her i Los Angeles, så vel som andre deler i den vestlige verden, er et annet.

For det tredje har vi fått store byområder som er fullstendig frakoblet den globale økonomien: I den tredje verden er det slummene, i USA er det områder som Watts og Compton, i Europa er det drabantbyer som Clichy-sous-Bois utenfor Paris. Denne utviklingen tvinger i sin tur mennesker til å forsørge seg på uformelt vis, noe som åpner for kriminalitet, ekstremisme og fundamentalisme, mener Davis.

— Denne utvikling har ingen forutsett. Ingen så for noen tiår siden for seg at en så stor del av verdens befolkning ville leve i storbyområder som er fullstendig uten forbindelse til verdensøkonomien. Menneskene som bor i slummene er dessuten en samfunnsklasse som ikke passer inn vår rådende beskrivelse av sosial lagdeling. De mangler, for eksempel, den sosiale makten arbeiderklassen hadde på begynnelsen av 1900-tallet.

— Arbeiderbevegelsen hadde makt i og med at den kunne stoppe produksjonen. Industrialiseringen hadde en tendens til å forene folk, mens logikken i den uformelle økonomien virker å være omvendt. Den uformelle økonomien driver folk til å utbytte hverandre, som i verste fall gjør at de henfaller til nihilistisk vold, slik som med gatejengene i Los Angeles.

Det er lett for makthaverne å vende ryggen til menneskene i slummen, konstaterer Davis. Fra et nyliberalistisk perspektiv er de overflødige. Samtidig, påpeker han, er det farlig å overse problemene den globale økonomien skaper. I bøkene *The Monster at Our Door -- The Global Threat of Avian Flu* (2005) og *Buda's Wagon -- A Brief History of the Car Bomb* (2007), som begge ble påbegynt under arbeidet med *Planet of Slums*, gir han to eksempler på hvorfor det er fullstendig feilslått å late som om slummens problemer bare angår slummen. — Globale epidemier og global terrorisme er to problemer som hovedsakelig kommer fra slummene. Når man snakker om "mislykkede stater" mener man ofte "mislykkede byer", som Gaza by, Sadr City eller slummen i Port-au-Prince.

Det som er virkelig interessant og skremmende er at det amerikanske militæret tidlig erkjente denne situasjonen, mye tidligere enn noen andre. Og militæret ble opptatt av denne utviklingen fra et svært praktisk perspektiv, ikke et teoretisk. Ifølge militæret er disse slumområdene framtidens slagmarker. Det er der kampen vil stå.

— To hendelser i amerikansk militærhistorie på 1900-tallet var avgjørende for denne erkjennelsen. Først var det sprengningen av den amerikanske ambassaden i Beirut på begynnelsen av 80-tallet, deretter tilbaketrekningen fra

Mogadishu på begynnelsen av 90-tallet. Begge disse hendelsene har hatt større innvirkning på dagens taktikk- og strategiutvikling enn Vietnam-krigen.

I virkeligheten, sier Davis, er motstanderne i denne krigen militært svake. Det dreier seg om narkokarteller, gategjenger og terrorister. Problemet er terrenget. Av denne grunn har det amerikanske militæret i en årrekke arbeidet hardt med å utvikle nye taktikker for å håndtere urbane slumområder. — Det mest interessante som skjer for tiden er USA og Brasils fellesinnsats i Port-au-Prince, Haiti. Jeg vil påstå at USA ser på denne operasjonen som en mulighet til å teste ut og utvikle strategier for å stabilisere byer gjennom sikkerhetstiltak, byplanlegging og sosiale tiltak. Et slags moderne motsvar til Haussmanns opprydningsaksjon i Paris på 1800-tallet.

Mot denne eksplorative verden av fattigdom setter Davis de isolerte øyene til den globale eliten, det han kaller "ondskapens paradisi". I antologien *Evil Paradieses* — *Dreamworld of Neoliberalism* (2007) beskriver han og en rekke andre forfattere og forskere en verden i fornektelse. I "gated communities" over hele verden søker elitene ly for den nyliberale økonomiens brutale virkelighet.

— Hvis Sør-California har noen betydning for utviklingen til verdens byer, er det som et forbilde for livet i disse beskyttede enklavene.

Eller som han skriver i *Evil Paradieses*:

"Mange av 'drømmeverdenene' som blir beskrevet i de påfølgende sidene er faktisk avbildninger av Los Angeles, eller i det minste "den kaliforniske livsstilen", som et globalt eventyrideal de nyrike etterstreber med den samme desperate iveren i den iranske ørkenen og på Kabuls åser som de gjør i de inngjerda forstedene i Cairo, Johannesburg og Beijing. Og som i det opprinnelige Los Angeles er helvete og kjøpesenteret aldri mer enn en motorvei unna. Dermed utbytter de virkelige husfruen i Orange County, på samme måte som deres motsvar i Hongkongs "Palm Springs" eller Budapests ny-habsburgske "gated communities", de samme hushjelperne som selv bor i slummene eller endog i hønsebur på toppen av herskapskusene. Den Metropolis-aktige drømmeverdenen i Dubais superskyskrapere eller de olympiske gigantbygningene i Beijing, reiser seg fra slitet til migrantarbeiderne som bor i stinkende brakker og mismodige teltleire."

Los Angeles, November 2019. I den overbefolkede og nedslitte byen kjemper Rick Deckard for å bevare forstanden. Han er en "blade runner", en politimann med oppdrag om å drepe genetiske kopier hvis eneste forbrytelse er at de ønsker å være ekte mennesker. Med forfall, kriminalitet og tøylesløs kommersialisme som bakteppe, jager Rick Deckard rundt i et mørkt Los Angeles. Det er ikke rom for menneskelighet eller nærhet her — bare rå ensomhet. Og over det hele svever et gigantiske reklameskip som skriker ut budskapet: Kjøp deg frihet, forlat metropolen og jorden for et lykkelig liv i de utenomjordiske villafordstedene.

Davis vender ofte tilbake til Ridley Scotts dystre beskrivelse av et framtidig Los Angeles i filmen *Blade Runner* (1982). Muligens ikke så mye fordi han mener den er realistisk, som fordi for han interesserer seg for det dystopiske og apokalyptiske. Han sier han ønsker å undersøke tingenes bakside, at han

foretrekker å trekke fram det som er avvikende og negativt. Selv beskriver han dette nærmest som en metode: Når han fokuserer på det negative, ser han nye mønstre og nye forbindelser.

Selv om denne metoden har vist seg å være suksessfull, har han fått mye kritikk for sitt ensidige fokus på alt som er negativt. Særlig boken *Ecology of Fear — Los Angeles and the Imagination of Disaster* (2000), som nærmest kan beskrives som en frittstående oppfølger til *City of Quartz*, ble møtt med kraftig kritikk på dette punktet. Davis ble anklaget for å ignorere all informasjon som ikke stemte overens med hans bilde av Los Angeles som et samfunn på randen av økonomisk og sosialt sammenbrudd. Den samme kritikken har blitt rettet mot hans beskrivelse av slumområdene i *Planet of Slums*. "Det er ingen hemmelighet at jeg er fascinert av vårt samfunns apokalyptiske side. Samtidig tror jeg at kritikken er en smule misvisende. Jeg ser ikke utelukkende på det dystopiske," sier han og påpeker at en av hans siste bøker, *Magical Urbanism — Latinos Reinvent the US City*, har en umiskjennelig positiv grunntone.

— I den beskriver jeg hvordan latinamerikansk innvandring er i ferd med å revitalisere våre amerikanske storbyer. Med latinamerikanerne er mange døde og nedslitte bydeler i byer som Los Angeles og New York i ferd med å få et nytt liv. Og dessuten er dette livet langt mer urbant enn det forstadslivet som preget mange amerikanske byer i etterkrigstiden."

Men selv om det er positive aspekter i mange av hans bøker og artikler, er det likevel det dystopiske som forblir stående igjen.

På slutten av *Ecology of Fear* tegner Davis et bilde av framtidens amerikanske storbyer. Det er en slags moderne versjon av Chicago-skolens berømte oppdeling av Chicago i ulike soner. I Davis' bilde av storbyutviklingen er frykt en av de sterkeste drivkreftene. Frykt for kriminalitet og stoff driver middelklassen og kapitalen stadig lenger vekk, mot det som nå er blitt kjent som "edge cities", samtidig som bykjernen deles opp i ulike soner. Noen er trygge og under streng overvåkning, mens myndighetene gir opp andre og overlater dem til kriminalitet, misbruk og uformell økonomi.

I sentrum av Davis' bilde står det en liten kjerne der byens hjemløse samles. Og langt ute i periferien ligger ringen av fengsler. Det er dette fryktens økologi ser ut som.

Published 2009-02-25

Original in English

Translation by Remi Nilsen

Contribution by Le Monde diplomatique (Oslo)

First published in *Ord&Bild* 4/2008, *Le Monde diplomatique* (Oslo) 2/2009 (Norwegian version)

© Mike Davis/Mattias Hagberg

© Eurozine